

Sygn. akt I BU 5/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Bogusław Cudowski
SSN Roman Kuczyński

w sprawie z odwołania A. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 17 grudnia 2014 r.,
skargi ubezpieczonego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 13 września 2013 r.,

oddala skargę.

UZASADNIENIE

Skarżący – A. K. - wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13 września 2013 r., zaskarżając ten wyrok w zakresie oddalającym odwołanie oraz w części zmieniającej decyzję organu rentowego do dnia 31 grudnia 2007 r., zamiast do dnia 14 stycznia 2007 r.

Jako podstawę skargi skarżący wskazał naruszenie następujących przepisów prawa materialnego: art. 51 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1440), przez przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, że wykonywana przez skarżącego praca na stanowisku operatora spycharek i maszyn wieloczynnościowych na odkrywce w całym okresie od 1 lipca 1981 r. do 14 października 1981 r. oraz od 11 listopada 1983 r. do 31 grudnia 2007 r. nie była pracą bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku, a także inną pracą przodkową związaną z wykonywaniem czynności w przodkach we wszystkie dniówki robocze w sytuacji, gdy A. K. pracował na spycharce gaśnicowej o dużej mocy, która pracuje bezpośrednio w przodku eksploatacyjnym i jest zaliczana do spycharek i maszyn wieloczynnościowych, a więc maszyn, na których okresy pracy górniczej zalicza się w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do emerytury górniczej. Sąd drugiej instancji błędnie przyjął, że pracą górniczą zaliczaną w wymiarze półtorakrotnym jest jedynie praca w przodkach górniczych potwierdzona wypłatą dodatku „stykowego”. Nadto w okresie od 1 marca 1998 r. do 31 grudnia 2007 r. skarżącemu zaliczono jedynie 3.994 dniówki robocze według przelicznika 1,8 - wychodząc przy tym poza granice zaskarżenia, bowiem ani w odwołaniu, ani też w apelacji okres od 15 stycznia 2007 r. do 31 grudnia 2007 r. nie był sporny i tym w zakresie nie było prowadzone postępowanie dowodowe; § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz.U. z 1995 r. Nr 2, poz. 8) w związku z treścią załącznika nr 3 część III pkt 4 w związku z art. 51 ust. 1 pkt 2 oraz w związku z art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez przyjęcie przez Sąd drugiej instancji, że wykonywana przez ubezpieczonego praca polegająca na niwelacji terenu, skarpowaniu pochylni, usuwaniu kamieni z opadu koła czerpakowego koparki podstawowej, wykonywaniu rowów na poziomach roboczych może być zaliczona do innych prac przodkowych, ale pod warunkiem, gdy za dniówki te wypłacono dodatek „stykowy”, a także naruszenie przepisów postępowania cywilnego, których uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: art. 382 k.p.c. w

związku z art. 233 § 1 k.p.c., przez oparcie wyroku jedynie o część materiału dowodowego (ewidencję dniówek „stykowych”), skoncentrowanie się na kwestii pobierania dodatku „stykowego”, a nie na ustawowych cechach pracy przodkowej określonej definicją ustawową z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W konsekwencji uznano, że świadczona przez ubezpieczonego praca w okresie 1 marca 1981 r. do 14 stycznia 2007 r. nie była wykonywana w przodku (za wyjątkiem 3.994 dniówek w okresie od 1 stycznia 1988 r. do 31 grudnia 2007 r.), a jedynie na odkrywce, tylko na tej podstawie, że ubezpieczony nie wykazał, iż w całym spornym okresie zatrudnienia wypłacano mu dodatek „stykowy”. Ponadto, przyjęto za fakt notoryjny, że skoro spycharka, którą obsługiwał ubezpieczony, może wykonywać pracę w innych miejscach odkrywki, to ubezpieczony nie wykonywał pracy przodkowej pod maszynami podstawowymi, pomimo że w całym okresie swojego zatrudnienia wykonywał te same czynności w przodku; art. 328 § 2 k.p.c. oraz art. 391 k.p.c., przez sporządzenie uzasadnienia w sposób nieprzekonujący, uznanie za jedyne kryterium decydujące o zaliczeniu pracy do pracy przodkowej wypłacanie pracownikowi dodatku „stykowego”, pominięcie oceny pozostałego materiału dowodowego co do okresów pracy skarżącego do 31 grudnia 1987 r. oraz po 1 marca 1998 r. w postaci między innymi zeznań świadków, ograniczenie się do jednozdaniowego stwierdzenia, że „dowody z zeznań świadków i zeznania ubezpieczonego nie dają jednoznacznej podstawy do stwierdzenia, czy ubezpieczony wykonywał pracę w przodku i w ewentualnie w jakim wymiarze”. Taki sposób uzasadnienia wyroku nie daje możliwości prześledzenia toku rozumowania Sądu; art. 382 k.p.c. w związku z art. 321 § 1 k.p.c., przez orzeczenie przez Sąd drugiej instancji poza granicami żądania i dokonanie oceny okresów pracy ubezpieczonego, które były bezsporne pomiędzy stronami, bowiem spór dotyczył charakteru pracy skarżącego w okresie do 14 stycznia 2007 r., natomiast Sąd drugiej instancji orzekł o charakterze pracy skarżącego, zaliczając mu 3.994 dniówki do 31 grudnia 2007 r. zamiast do 14 stycznia 2007 r.; art. 386 § 1 k.p.c., przez uwzględnienie apelacji organu rentowego w części oraz zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji i przyjęcie, że jedynie w okresie od 1 stycznia 1988 r. do 31 grudnia 2007 r. przez 3.994 dniówki robocze

ubezpieczony wykonywał pracę górniczą kwalifikowaną, o której mowa w art. 50d ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Skarżący wskazał, że zaskarżone orzeczenie Sądu Apelacyjnego jest niezgodne z: art. 51 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty w związku z treścią załącznika nr 3 część III pkt 4 w związku z art. 51 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 50d ustawy o emeryturach rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, art. 382 w związku z art. 233 § 1 oraz 227 k.p.c.; art. 328 § 2 oraz art. 391 k.p.c., art. 382 w związku z art. 321 § 1 k.p.c.; art. 386 § 1 oraz art. 391 k.p.c.

Skarżący podkreślił także, że na skutek niezgodności z prawem zaskarżonego orzeczenia skarżący poniósł szkodę polegającą na obniżeniu wysokości należnej mu emerytury. Przy ustalaniu wysokości emerytury górniczej stosuje się przeliczniki wymienione w art. 51 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w tym przelicznik 1,8 do pracy, o której mowa w art. 50d tej ustawy. Sąd drugiej instancji zmienił częściowo rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, uznając, że jedynie przez 3.994 dniówki w okresie 1 stycznia 1988 r. do 30 grudnia 2007 r. była wykonywana w przodku tylko na tej podstawie, że ubezpieczony nie wykazał, że w całym spornym okresie zatrudnienia wypłacano mu dodatek „stykowy”. Wskutek takiego rozstrzygnięcia skarżący poniósł szkodę, gdyż jego emerytura jest niższa o 504 zł. miesięcznie. Szkoda w skali rocznej wynosi 6.050 zł.

Ponadto skarżący wskazał, że poniósł szkodę na skutek wyjścia przez Sąd drugiej instancji poza granice żądania i zaskarżenia, a w związku z tym dokonał oceny okresów pracy ubezpieczonego, które były bezsporne pomiędzy stronami. Postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 22 stycznia 2014 r. został oddalony wniosek pełnomocnika skarżącego o sprostowanie w zaskarżonym wyroku oczywistej omyłki pisarskiej. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny stwierdził, że „pomimo zasadności wniosku o sprostowanie w tym zakresie orzeczenia, nie mogło

być ono sprostowane, bowiem sprostowanie orzeczenia w merytorycznym zakresie nie jest dopuszczalne”. Na skutek powyższego, skarżący poniósł jednak bezspornie szkodę w zakresie, w jakim Sąd odmówił mu przyznania przelicznika 1,8 do okresu, który wcześniej był bezsporny i do którego organ rentowy zastosował przelicznik 1,8. W związku z powyższym, niewątpliwą szkodą jest różnica między emeryturą pobieraną w niższej wysokości z uwagi na brak zakwalifikowania pracy skarżącego do pracy kwalifikowanej, o której mowa w art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uprawniającej do przelicznika 1,8 w stosunku do 3.994 dniówek, a nie do całego spornego okresu.

Skarżący wskazał, iż przelicznik 1,8 przyjęty nawet do 3.994 dniówek jest zastosowany do mniejszej ilości dniówek ze względu na omyłkę pisarską w orzeczeniu Sądu drugiej instancji, bowiem wskazana ilość dniówek, jak wynika z materiału dowodowego, jak i z granic zaskarżenia, dotyczyła okresu do 14 stycznia 2007 r., a nie do 31 grudnia 2007 r., jak wskazano w wyroku. Wymierna szkoda istnieje już w chwili wnoszenia niniejszej skargi.

Skarżący podkreślił, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Brak jest ustawowej podstawy do złożenia skargi o wznowienie postępowania. Ponadto zaskarżony wyrok nie podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną z uwagi na treść art. 398² § 1 k.p.c., który umożliwia wniesienie skargi kasacyjnej w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, jeśli wartość przedmiotu sporu jest wyższa od 10.000 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. określa w sześciu punktach wymagania, jakim powinna odpowiadać skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Są to: oznaczenie orzeczenia (pkt 1), przytoczenie podstaw skargi oraz

ich uzasadnienia (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe (pkt 5) oraz wnioski o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem (pkt 6).

W odniesieniu do zarzutu naruszenia art. 321 § 1 k.p.c., zgodnie z którym sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie, skarga nie spełnia wymagań przewidzianego w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżący nie uprawdopodobnił bowiem wyrządzenia szkody tym zakresie. Wymaganie uprawdopodobnienia szkody (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.) ma dwa aspekty: formalny i merytoryczny, które zostały przedstawione i omówione w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05 (OSNC 2006 Nr 1, poz. 16). Aspekt merytoryczny łączy się wyraźnie z treścią art. 417¹ § 2 k.c., będącego przyczyną unormowania procesowego. Przepisy dotyczące skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 424¹-424¹² k.p.c.) umożliwiają poszkodowanemu uzyskanie naprawienia szkody wyrządzonej wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem, natomiast nie otwierają drogi do realizacji innych zamierzeń, np. uzyskania samego stwierdzenia, że wydane orzeczenie jest niezgodne z prawem. Z tego względu przystąpienie przez Sąd Najwyższy do badania zgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wymaga uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy. Uprawdopodobnienie szkody (art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.) polega zaś na przedstawieniu wyodrębnionego wyводу skarżącego powołującego się na to, że szkoda już została wyrządzona oraz określającego czas jej powstania, postać i związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia niezgodnego z prawem (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006 nr 7-8, poz. 141). Z przedstawionego wyводу, poza ogólnym twierdzeniem o zaniżeniu emerytury przez zastosowany przelicznik 1,8 do tylko do 3.994 dniówek, nie wynika, o ile liczba dniówek została zaniżona na skutek wyjścia ponad żądanie ubezpieczonego, tymczasem takie twierdzenie wymagałoby przedstawienia stosownego wyliczenia. Poza tym analiza zestawienia dniówek przy decyzji z dnia 4 listopada 2013 r.,

wykonującej wyrok Sądu Apelacyjnego (k- 134 akt rentowych), prowadzi do wniosku, że za okres od 15 stycznia 2007 r. do 31 kwietnia 2011 r. uwzględniono dokładnie tyle samo dniówek co w decyzji z dnia 26 lipca 2012 r. (zob. k - 47 akt rentowych), zapadłej w trakcie postępowania sądowego, tj. odpowiednio 10 dniówek (za okres 15-31 stycznia 2007 r.) i 934 dniówek (za okres 1 lutego 2007 r. – 30 kwietnia 2011 r.), *co prima facie* wskazywałoby, że organ rentowy, wykonując prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego, nie pomniejszył ustalonej wcześniej liczby dniówek w odniesieniu do wskazanych wyżej okresów.

Chybione są też zarzuty kwalifikowanego naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 382 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c. oraz 2 art. 328 § 2 k.p.c. w związku z „art. 391 k.p.c.” Zarzut naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c. może być usprawiedliwiony wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1998 r., II CKN 815/97, Wokanda 1999 nr 1, poz. 6 oraz wyroki z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 520/98, OSNP 2000 nr 9, poz. 372; z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, LEX nr 479343; z dnia 6 lipca 2000 r., V CKN 256/00, LEX nr 52657; z dnia 13 września 2001 r., I CKN 237/99, LEX nr 52348; z dnia 22 lipca 2004 r., II CK 477/03, LEX nr 269787; z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 339/07, LEX nr 492178; z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08, LEX nr 424361 i z dnia 24 czerwca 2008 r., II PK 323/07, LEX nr 491386).

Z argumentacji przedstawionej przez skarżącego nie wynika, by tego rodzaju zarzut został postawiony, natomiast w istocie chodzi o kwestionowanie oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i dokonanych na jej podstawie ustaleń faktycznych, bowiem skarżący nie zgadza się ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego, który zasadnicze znaczenie dla dokonanych ustaleń przypisał ewidencji dniówek „stykowych” oraz okoliczności, że praca na maszynach, które obsługiwał ubezpieczony odbywała się „w całym układzie KTZ, na całej odkrywce”.

Tymczasem, stosownie do art. 424⁴ zdanie drugie k.p.c., podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Z kolei art. 328 § 2 k.p.c., zastosowany odpowiednio do uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.), określa wymagania, jakim powinno odpowiadać uzasadnienie wyroku. Nie narusza tego przepisu sporządzenie uzasadnienia „w sposób nieprzekonywujący”. Artykuł 328 § 2 k.p.c. nie określa ani struktury uzasadnienia, ani wymaganej proporcji czy wzajemnych relacji między jego poszczególnymi częściami. Rozmiar wywodów uzasadnienia poświęconych wskazaniu podstawy faktycznej i wyjaśnieniu podstawy prawnej orzeczenia nie jest kryterium dla dokonania oceny zasadności zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. O naruszeniu tego przepisu świadczy dopiero wykazanie, że uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia pozbawione jest konkretnych elementów, o których mowa w art. 328 § 2 k.p.c. Nawet zwarte ujęcie części rezolutywnej uzasadnienia może, bowiem, zawierać wszystkie niezbędne jego elementy wymagane przez ustawodawcę.

Nie sposób również dopatrzeć się naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 386 § 1 k.p.c. Przepisu tego nie może naruszyć sąd drugiej instancji, który w uwzględnieniu apelacji strony zmienia częściowo wyrok sądu pierwszej instancji.

Przechodząc do kwestii materialnoprawnych, to i również w tym zakresie skarżący nie wykazał kwalifikowanej postaci naruszenia wskazanych w skardze przepisów. Wynika to przede wszystkim z tego, że uzasadnienie zarzutów naruszenia art. 51 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 r. sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty w związku z treścią załącznika nr 3 część III pkt 4 w związku z art. 51 ust. 1 pkt 2 oraz w związku z art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych sprowadza się do kwestionowania ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji, a przede wszystkim - podobnie jak przy zarzutach natury procesowej - do kwestionowania wartości dowodowej ewidencji dniówek „stykowych” i przedstawiania własnej oceny materiału dowodowego. Tym samym

pod pozorem naruszenia prawa materialnego skarżący w istocie zwalcza ocenę dowodów oraz jej wynik w postaci ustaleń faktycznych, co w niniejszym postępowaniu jest niedopuszczalne.

Z tych względów skarga została oddalona (art. 424¹¹ § 1 k.p.c.).